

Kaupunginhallitus 30.03.2026

Valtuustokysymys koulukiusaamiseen puuttumisesta (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Kaarnalehto Annika

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Ira Hietanen-Tanskasen ja Ari-Pekka Hokkasen ym. 23.2.2026 jättämään valtuustokysymykseen koskien koulukiusaamiseen puuttumista sekä toteaa kysymyksen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Selostus

Kasvun ja oppimisen toimiala antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Ira Hietanen-Tanskasen ja Ari-Pekka Hokkasen sekä 55 muun valtuutetun 23.2.2026 jättämään valtuustokysymykseen, jossa esitetään seuraavat kysymykset koskien koulukiusaamiseen puuttumista:

1. Miten Espoon kouluissa ja oppilaitoksissa seurataan konkreettisesti kiusaamistilanteiden päättymistä ja millä mittareilla varmistetaan, että toimenpiteet ovat vaikuttavia eivätkä jää yksittäisiksi interventioiksi?

2. THL tarjoaa tietoa kouluille rikos- ja riita-asioiden sovittelusta. Hyödynnetäänkö vakavissa ja pitkään jatkuneissa kiusaamis- ja väkivaltatilanteissa rikos- ja riita-asioiden sovittelua?

3. Millä tavalla lapsia ja nuoria sekä huoltajia tiedotetaan ja ohjeistetaan kiusaamistilanteissa?

Vastaukset valtuustokysymyksiin

Vastaukset on valmisteltu suomenkielisen opetuksen, ruotsinkielisten sivistyspalveluiden ja lukiokoulutuksen yhteistyössä. Asiasta on pyydetty myös kommentit nuorisovaltuustolta.

Kiusaamistilanteet ovat moninaisia ja rajoittuvat harvoin vain kouluun tai oppilaitokseen. Kiusaamiseen liittyviä kysymyksiä on kuluvin lukukauden aikana käsitelty aikaisemmin

- Kunnanhallitus 9.2.2026 41§ "Valtuustoaloite kouluväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi"

- Kasvun ja oppimisen lautakunta (29.10.2025 270§) ja Svenska rum-lautakunta (30.10.2025 103§) "Toimenpidesuunnitelma kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttumiseksi Espoon varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukioissa.

Em. asioiden valmisteluista löytyy laajasti lisätietoa kiusaamisen ennaltaehkäisystä ja siihen puuttumisesta.

1. Miten Espoon kouluissa ja oppilaitoksissa seurataan konkreettisesti kiusaamistilanteiden päättymistä ja millä mittareilla varmistetaan, että toimenpiteet ovat vaikuttavia eivätkä jää yksittäisiksi interventioiksi?

Jokaisella oppilaitoksella tulee olla kirjattuna ns. Kiusaamiseen puuttumisen portaat, joissa kuvataan ennalta ehkäisevä työ, puuttumis- ja selvittelyvaihe sekä toimintatavat, jos kiusaaminen jatkuu. Viimeisin porras ko. mallissa kuvaa koulun toimintatapaa tilanteessa, jossa kiusaaminen jatkuu edeltävistä toimenpiteistä huolimatta. Koulukohtaisista eroista (esim. alakoulu - yläkoulu, henkilöstön osaaminen tietyistä menetelmästä jne.) johtuen edellä mainitut toimenpiteet ja niiden seurantamittarit vaihtelevat hieman oppilaitoksittain. Kunkin oppilaitoksen puuttumisen portaat on sovittu vietävän oppilaitoksen verkkosivulle.

Yleisesti käytössä olevia toimintatapoja ovat mm. osapuolten väliset sopimukset ja niihin liittyvät seurantakeskustelut. Lisäksi tiivis yhteydenpito kodin ja koulun välillä on tärkeää myös seurantavaiheessa.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen on osa yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä.

Tilannekuvan ylläpitämiseksi kouluissa tehdään erilaisia itsearviointikyselyjä, kiusaamiskyselyjä sekä muita tilannetta kartoittavia selvityksiä. Joka toinen vuosi toteutettavassa kouluterveyskyselyssä on kiusaamiseen liittyviä kysymyksiä.

Opiskeluhoitollolla ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluilla (kuten lastensuojelu) on tärkeä rooli kiusaamistapausten seurannassa ja kiusatuksi tulleen tukemisessa/kiusaajan toiminnan ohjaamisessa.

2. THL tarjoaa tietoa kouluille rikos- ja riita-asioiden sovittelusta. Hyödynnetäänkö vakavissa ja pitkään jatkuneissa kiusaamis- ja väkivaltatilanteissa rikos- ja riita-asioiden sovittelua?

Espoon kaupungilla on sopimus Aseman Lapset ry:n kanssa K0-toiminnasta, joka avulla puututaan pitkittyneisiin ja haastaviin koulukiusaamistapauksiin. K0-tiimin asiantuntijat tekevät (sovittelu)työtä koulun, kiusaamistilanteissa osallisina olleiden oppilaiden ja heidän huoltajiensa lisäksi laajan ammattilaisverkoston kanssa, johon voi kuulua mm. poliisi ja lastensuojelu. Palvelu on suunnattu erityisesti yläkouluihin, mutta K0-tiimin asiantuntemusta voidaan hyödyntää tarvittaessa myös alakouluissa. Lisäksi Espoon kaupungilla on kaksi jalkautuvaa yhteisöohjaajaa, jotka voivat tulla yhteisöllisyyden rakentamisessa koulun avuksi mm. väkivaltatilanteissa.

Lisäksi kaupunki järjestää yhdessä K0 asiantuntijoiden kanssa osaamisen kehittämistä kiusaamisen ennalta ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa mm. Restoratiivisen dialogin koulutuksia.

Pitkään jatkuneet kiusaamis- ja väkivaltatilanteet ovat ainakin toistaiseksi olleet Espoon lukioissa hyvin harvinaisia. Ulkopuolisen sovittelun käyttö on siten ollut esillä yksittäistapauksissa. Haasteeksi nousee näissä tilanteissa sovitteluun osallistumisen vapaaehtoisuus. Mikäli kyse on rikosasiaan liittyvästä sovittelusta, on asian järjestely poliisiviranomaisen toimintaa.

3. Millä tavalla lapsia ja nuoria sekä huoltajia tiedotetaan ja ohjeistetaan kiusaamistilanteissa?

Espoon kiusaamisen vastainen suunnitelma, "Yhdessä vahvaksi yhteisöksi", kattaa varhaiskasvatuksen, koulut ja lukiot. Päivitetty suunnitelma (2024) keskittyy ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen kiusaamisen, väkivallan ja syrjinnän ehkäisemiseksi. Yksiköt toteuttavat tätä työtä yhteistyössä huoltajien ja kumppanien (esim. Someturva, K-0) kanssa.

Kasvun ja oppimisen toimiala on tiedottanut nettisivuilta löytyvästä opiskeluhuoltosuunnitelmasta, ml. Yhdessä vahvaksi yhteisöksi-suunnitelmasta viimeksi Wilma-tiedotteella syksyllä 2025. Kouluissa ja oppilaitoksissa tiedotetaan tarpeen mukaan ajankohtaisista ilmiöistä.

Keskeiset periaatteet ja toimenpiteet:

1. **Ennaltaehkäisy:** Pitkäjänteinen työ kouluissa ja varhaiskasvatuksessa turvallisen ilmapiirin luomiseksi.
2. **Puuttuminen:** Selkeät toimintamallit kiusaamistilanteiden selvittämiseen ja jälkihoitoon.
3. **Yhteisöllisyys:** Vahvistetaan yhteisöllistä hyvinvointia ja oppilaiden osallisuutta.
4. **Koulukohtaiset suunnitelmat:** Jokaisella koululla on oma tarkempi suunnitelma, joka liittyy laajempaan pedagogiseen tukeen.

Kaikkein tärkeintä on, että lapset kertovat jollekin aikuiselle, jos heitä kiusataan tai he näkevät jonkun toisen joutuvat kiusatuksi. Tätä koulut painottavat vanhemmille säännöllisesti eri yhteyksissä mm. vanhempainilloissa. Valitettavasti pelko tilanteiden pahenemisesta voi johtaa siihen, että kiusaamisesta vaietaan. Oppilaiden ja opiskelijoiden vakuuttaminen siitä, että kiusaamisen esille tuominen on turvallista ja johtaa sen loppumiseen, on tärkeää.

Kaupungin verkkosivulta löytyy tietoa myös siitä, kuinka vanhemmat voivat toimia, jos heidän lapsensa joutuu kiusatuksi tai kiusaa toisia.

Lukioissa työskentelee häirintäyhdyshenkilöitä, jotka ovat saaneet erillisen koulutuksen häirinnän kohteeksi joutuneen kohtaamiseen. Heihin kehoitetaan olemaan yhteydessä matalla kynnyksellä.

Nuorisovaltuuston kannanotto kysymyksiin

Nuorisovaltuuston antoi seuraavan lausunnon kokouksessaan 24.3.2026 valtuustokysymyksen koulukiusaamiseen puuttumisesta:

On tärkeää huomata, että vastaus pohjautuu laajasti nuorisovaltuutettujen omiin kokemuksiin ja mielipiteisiin, jolloin vastaus ei ole täysin objektiivinen.

1.

Espoon nuorisovaltuusto toteaa, että kiusaamiseen puututaan kouluissa sekä oppilaitoksissa. Kuitenkin puuttuminen on tehotonta, sillä sanktiot

perustuvat usein kiusaajan rankaisemiseen, eivätkä niinkään osapuolten välien sovitteluun. Sovittelulla tarkoitamme kiusaajan ja kiusatun välisten suhteiden parantamiseksi, jotta ehkäistäisiin uusia samojen osapuolten välisiä kiusaamistilanteita.

Koemme, että koulun ja kodin välistä yhteistyötä tulisi painottaa. Myös molempien osapuolien huoltajien välistä kommunikaatiota olisi hyvä edistää sekä pitää heidät ajantasalla tilanteen kehittämisessä. Nostamme esiin jälkihuollon tärkeyden siinä, ettei kiusattu ala itse kiusaamaan.

Nykyään kiusaamista esiintyy konkreettisten tekojen lisäksi internetin välityksellä. Tyttöjen keskuudessa juoruileminen toisen selän takana on valitettavan yleistä. Poikien kohdalla vuorostaan kiusaamista tapahtuu paljon enemmän kasvotusten.

2.

Espoon nuorisovaltuuston tietojen pohjalta mukaan THL:n työkaluja hyödynnetään vasta vakavissa kiusaamistilanteissa, joihin usein liittyy fyysisen väkivallan käyttö. Kouluissa tilanteiden ratkaisemiseksi hyödynnetään vertaissovittelu mallia, jossa vanhemmat oppilaat ratkaisevat nuorempien oppilaiden konfliktitilanteita. Vanhempien oppilaiden kohdalla ratkaiseminen menee esimerkiksi KiVa-opettajien vastuulle. Toisella asteella kiusaamistilanteiden ratkaisu ja selvittely jäävät usein tekemättä.

3.

Niin sanotusti lievemmissä kiusaamistilanteissa vanhempien kutsuminen on ollut vapaaehtoista, jolloin kiusaaja on pystynyt itse vaikuttamaan siihen, että ovatko vanhemmat mukana sovittelutilanteessa vaiko eivät. Mielestämme lievempiin tilanteisiin puuttuminen itsessään ehkäisee tulevaisuuden konflikteja.

Lapset ja nuoret eivät usein ole mukana viestinnässä, sillä he ovat mukana tilanteissa ja kokevat käsitellyt asiat. Valistus kiusaamisesta tapahtuu esimerkiksi kiusaamisen vastaisilla tunneilla (Kiva-ohjelma). Kyseiset tunnit eivät ole saaneet hyvää mainetta ja niiden vaikutukset olemattomia.

Kuitenkin Espoon nuorisovaltuusto nostaa esiin yhteisöohjaajien merkityksen koulun yhteisöllisyyden ja ilmapiirin kannalta. Pidämme heidän työtään tärkeänä ja toimivana kiusaamista vastaan.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys koulukiusaamiseen puuttumisesta, Hietanen-Tanskanen Ira ja Ari-Pekka Hokkanen ym. 55 kvalt

Tiedoksi